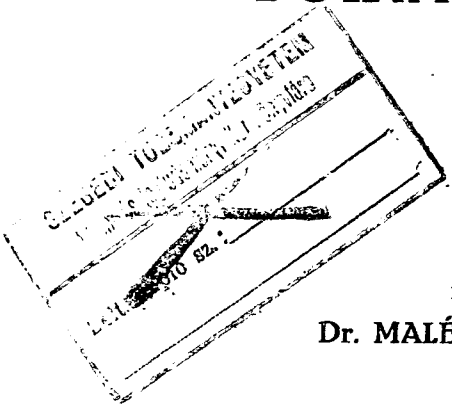

10093 VÁLASZTÓJOGI REFORM FŐIRÁNYVELI.

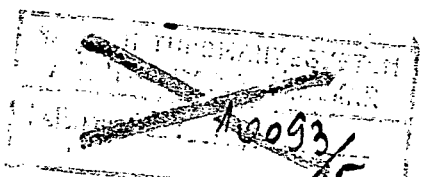
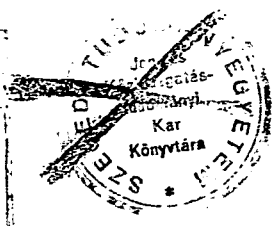

ÍRTA:
Dr. MALÉTER ISTVÁN.

Dr. POLNER ÖDÖN
KÖNYVTÁRA

SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
Jegyzék
Lejt. naplo: ~~U...~~ 2925.
szám.

342. P (439)
M24 (10)

Előszó.

1911. év őszén Magyarország akkori miniszterelnöke a hazai egyetemek s jogakadémiák tanári karainak véleményét kikérte a megalkotandó választójogi reform főirányelveire nézve.

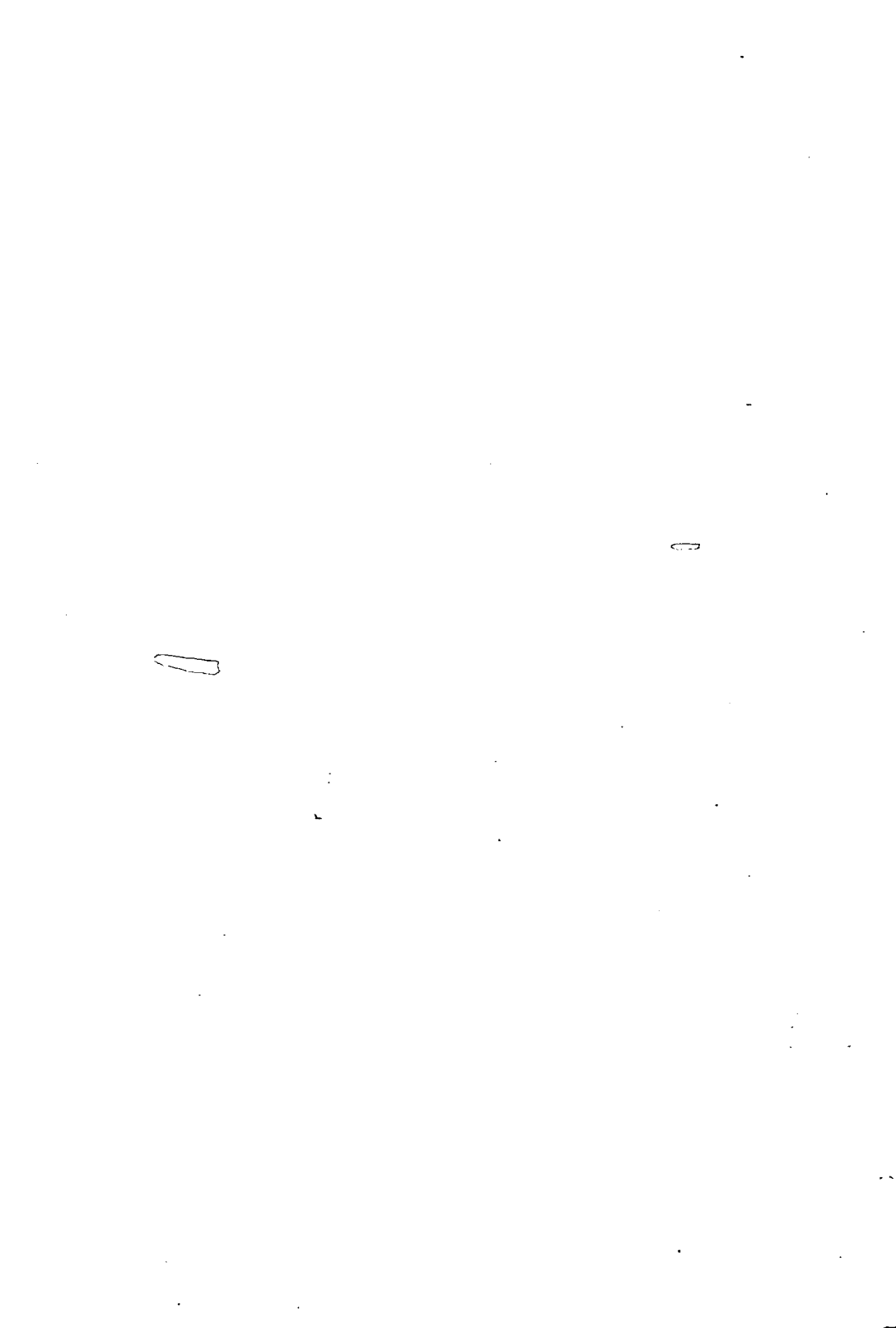
Az eperjesi jogakadémia tanári kara többek között engemet is felhívott, hogy a kormányhoz intézendő felterjesztés tervezetét elkészítsem.

Mellékelt tanulmányom ezt a felterjesztés-tervezetet tartalmazza.

A tanári kar csekély módosítással — mit a jegyzetben jelzek — tervezetemet magáévé tette.

Eperjes, 1911. december hó.

Dr. Maléter István.

Azon feladat elé állítván, hogy a választójog reformjának mikéntjére vonatkozólag elméleti s gyakorlati szempontból véleményt adjunk, leghelyesebbnek látjuk, ha a gyakorlatilag elérendő céllal kapcsolatba hozzuk az elméleti megállapításokat s ebből vonjuk le a megfelelő konzekvenciákat.

Általánosan elfogadott tételnek lehet tekinteni, hogy a parlamentünk reformjára szükség van. Közismertek azok az igazságtalanságok s aránytalanságok, a melyek ma főleg a választói jogosultság egyik alapját képező földadó minimumokban s a választókerületek beosztásában uralkodnak.

Mig egyik helyütt pl. 68 fill. évi földadó fizetése már választójogot ad, addig másutt 87 kor. 17 fill. évi földadó szükséges ahhoz; s mig egyes nemzetiségi határszéli helyeken az összes választók száma a 200-at meg nem haladja, addig az ország kulturközpontjában 11—12000 szavazóval bíró kerületek vannak.

Bármekkora is azonban ezek az igazságtalanságok, ezek magukban a parlamenti reform szükségét még nem tennék annyira szembeszökővé, mint azok a beteges jelenségek, a melyek parlamentünk életében mindjobban elharapóznak.

Szinte azt lehet mondani, hogy teljesen munkaképtelen államéletünknek e legfontosabb szerve, amelynek feladata a nemzet szervezetében állandó regeneratív működést kifejteni az elavult intézmények kiküszöbölése s az állam fokozatos kifejlődésével kapcsolatos újabb igényeknek megfelelő újabb intézmények létesítése útján.

Parlamentünk tevékenységét időnként oly görcsös működési zavarok szakítják félbe, amelyek e szerv súlyos betegségére engednek következtetni. S parlamenti életünknek e kóros állapota az államélet egyéb ágaiban is érezteti káros hatását, már csak azért is, mert az államélet rendes folyamatához szükséges életfeltételek csak rendetlenül és elégtelenül, egyszóval nem a felmerülő szükségleteknek megfelelően jutnak a nemzet szervezetébe.

Az állam életerejének s életképességének egyik főismertető jelétül tekinthető fejlődési képessége.

E fejlődéssel kapcsolatosan egyes intézmények keletkeznek, mások meg visszafejlődnek, majd idővel megszűnnek aszerint, amint a nemzet szervezetének életében van feladatuk vagy már nincs.

Az életképtelen, vagy elhalt szervek, intézmények gyors eliminálása s a fejlődés révén új feladatok végzésének szüksége miatt keletkező új szervek megerősödése jelei annak, hogy az államban életképesség van.

Hogy pedig a nemzettest növéseinek melyik módját s irányát nevezzük fejlődésnek s így hogy melyik alakulásnak elősegítésével mozdítjuk elő az állam egészséges prosperálását, arra nézve a nézetek eltérők.

Vannak, kik azt állítják, hogy az állam életében a nagy, de lomha és öntudatlan tömegeken uralkodó *kisebbség* számára kell a hatalmat fenntartani s az *erősnek* jogán a vezetést s az uralmat ezen a nagy tömegeket mintegy fékentartó kisebbség számára vindikálják a jövőre nézve is.

A természetes kiválasztásra hivatkoznak, azt állítva, hogy annak a révén már a múltban is a sok selejtesből a legjava kivált s morális, intellektuális, vagy fizikai ereje révén vezető szerephez jutott, amely így a kiválóságnak volt a következménye s az arravalóságnak mintegy a jutalma.

Ezen felfogás értelmében a parlamentünk munkaképtelenségének egyik oka az, hogy annak a színvonalja alacsony és pedig főleg azért, mert választójogot túl-

soknak, erre meg nem érett, az államélet nagy céljait meg nem értő elemeknek is adtunk s így a nem eléggé sűrű szűrő a nemzet vezetésébe jogcimmal, mert képességgel bíró vezető rétegek közé túlsok salakot is ereszt.

E felfogás következtetése oda konkludál, hogy a választójogot nem kiterjeszteni, de korlátozni kell s így biztosítani kell e vezető osztályoknak továbbra is az uralmat, különben a parlamentarizmus végleg lejárja magát sőt az ország sorsa maga is veszélyeztetve lesz.

Egy másik felfogás szerint a parlamentarizmus kialakulása valamely állam népessége életében lefolyó azon fejlődési tendencia következménye, amely szerint belátják, hogy kiki önmaga ismeri leginkább a saját szükségleteit s önmaga érzi a legelső sorban az azok kielégítésére szolgáló eszközök hiányát. Ennélfogva a törvényhozásban való aktív — minnél aktívabb — befolyása révén legjobban látja valószínűsítve azt, hogy szükségletei tényleg ki is fognak elégítettni.

A parlamentarizmus keletkezését ily szempontból felfogva, fejlődési iránya abban áll, hogy : mennél többen jutnak öntudatra s annak belátására, hogy mindenki a saját sorsának legmegbízhatóbb kovácsa, — annál szélesebb rétegekben fog elterjedni az a vágy, hogy a törvényhozásban való érvényesülés révén minél teljesebben kifejezést nyerjenek és megvalósulás felé törekedjenek azok az igények, amelyek szerintük a parlamentben való nem képviseltetésük folytán mindaddig csak mostoha elbánásban részesültek.

Ezen felfogás szerint a parlament csak úgy felel meg hivatásának, azaz csak akkor teljesíti azt a regeneratív funkciót amely a feladata, ha benne szóhoz jutnak az ország összes néprétegei s minden osztálya. Ezen felfogás szerint a parlamentünk munkaképtelenségének oka épp annak a kapcsolatnak, annak a megértésnek

a hiánya, amely a nemzet egésze s az annak most csak kis részét képviselő mai parlament között van.

Ha a parlamentünk beteges állapotait, munkakép-telenségét orvosolni akarjuk, ezek alapján *két megoldási mód kínálkozik*.

Ha arra az álláspontra helyezkedünk, hogy a nemzet egy kisebbsége számára — nevezzük azokat „történelmi, vezető“ stb. osztályoknak — a jövőre nézve is biztosítani kell az uralmat, ezen esetben ezt a célt legjobban oly választójogi reform fogja szolgálni, mely a széles néprétegeknek jogot egyáltalában nem ad és egyúttal arról is gondoskodik, hogy azok az esetleg már részben kivított jogokat csakis oly értelemben gyakorol-hassák, amí az uralkodó osztályok akaratának megfelel.

Ennek módjai:

1. A szavazati jognak valamely *census*-hoz kötése révén a szegényebb néposztályoknak egy máris tetemes része kizárható a választók közül.

2. Oly *plurális* választói jog, amely gondoskodik arról, hogy a széles néprétegek szavazatai a kisebbség-nek többszörösen számító szavazataival majorizáltassék.

Miután pedig tapasztalati tény, hogy nemcsak az egyes szavazattal bíró alacsonyabb társadalmi rétegek, hanem a több szavazatú intellektuális elemek sincsenek kivétel nélkül azon a nézeten, hogy a kiváltságos kisebbség kezébe kell tenni az ország sorsának intézését s miután így attól lehet tartani, hogy az egy szavazattal bíró s a helyzetüknél fogva természetesen elégedetlen elemek a több szavazattal bírók részéről segítséget kapva, együttesen a többieket mégis majorizálhatják. Ezen eshetőség ellen jó expediensnek bizonyult:

3. a *nyilvános szavazás*, mely a szavazót szavazata leadásánál a függő helyzetéből folyó óvatosságra figyelmezteti.

Arra az eshetőségre pedig, hogy a választó ily viszonyok közt esetleg nem akarván meggyőződése ellen szavazni, a szavazástól inkább tartózkodnék, a leghatásosabb ellenszer, ha

4. a szavazást kötelezőnek mondjuk ki, úgy hogy nemcsak pénzbírsággal, hanem a hivatali előmenetel megvonásával s egyéb büntetéssel is sújtatnék az, ki honpolgári kötelességeit teljesíteni vonakodnék.

A kormányzásnak ily módja azonban csak úgy tartható fenn, ha lakosság az értelmiségnek igen alacsony fokán áll és szegénységénél, s tudalanságánál fogva minden ellenállásra s feltörekvésre képtelen.

Az iskoláztatásnak lehető szűk keretek közé szorítása, a meglévő iskoláknak minél alacsonyabb színvonalon tartása valóban alkalmas eszközök arra, hogy a tudatlanságban tartott néprétegek számára ne látszassék más lehetőség, mint a helyzetükben való megnyugvás.

Ámde még a leggondosabb óvintézkedések mellett sem lesz lehetséges örökre az uralomnak e módját fenntartani.

A közlekedési eszközöknek mai fejlettsége mellett ma az ember kevésbé röghöz kötött, mint hajdan, mozgékonyabb s előre látható, hogy a helyzetével elégedetlen, munkabíró s élelmesebb része a lakosságnak az országból kivándorol.

A távol uj hazából hazaküldött hir s pénz révén, majd meg hazajövet élőszóval is elterjed annak a hire, hogy nincs mindenütt így s ily uton az elégedetlenség nő s az előrehaladottabb külföldhöz hasonló kedvezőbb állapotok előidézése iránti vágyódás hatja át mindjobban s jobban nemcsak a szegény nép széles rétegeit, hanem az iparüzésből s kereskedelemből élő, sőt a lateiner polgárságot is azon kölcsönhatásnál fogva, amely a

nemzet egyik szervében beálló beteges állapotot a többiekkel is érezteti.

A munkáskezek kivándorlása ugyanis az Auszriával való konkurrencia miatt amugy is sok nehézséggel küzködő kezdetleges ipari próbálkozásainkat a szükséges munkaerőtől, de ebben egyttal a fogyasztó közönség tetemes részétől is megfosztja.

A kötött s nagybirtok elszaporodása a kisbirtokos osztály pusztulását vonja maga után. 30 év alatt (1870—1900) a *kötött birtokok* tömege 11 millió holdról 17 millió holdra emelkedett s az összes termőföld 33%-át teszi s ugyanazon idő alatt a kisbirtokosok száma több mint 118,000-rel csökkent. Legnagyobb részük kivándorolt.

Ennek káros hatása nemcsak a kivándorlás útján beálló nagy vérvesztésben rejlik, hanem abban is, hogy a kötött birtok természete amugy is kerülni óhajtva minden nagyobb beruházást, az intenzív gazdálkodásra való átmenetnek s így a nemzeti termelés fokozásának útjában áll.

A kivándorlással kapcsolatosan e tendencia csak fokozódik s a latifundiumok körül elnéptelenedő vidék üzemredukciót s így a nemzeti termelés csökkentését vonja maga után, ami ismét a többi foglalkozási ágakra is károsan visszahat s végeredményben az általános dekadenciát még inkább fokozza.

Ezen gazdasági elerőtlenedés mellett a közterhek nyomasztó sulya mindjobban fokozódik; sőt e téren enyhülés egyelőre nem is várható.

A világpolitikai helyzet Magyarországot Auszriával együtt a gigászi léptekkel előretörő nagy Németbirodalom szövetségésévé tette.

De ennek roppantul fejlődő ipara s hatalmas kereskedelme a világpiacokat eddig domináló egyéb államokat — főleg Angliát s Franciaországot — kezdi

háttérbe szorítani. Másrészt pedig rapid szaporodó népessége szorosabb határai közt megélhetést mind nehezebben találván; új területek után néz.

Az ezen gazdasági érdekellentétek folytán mindjobban kiélesedő nemzetközi politikai feszültség két fő polus körül — a 3-as entente, vagy a 3-as szövetség — csoportosítja Európa (ma-holnap talán a világ) államait.

Élet-halálról lévén szó, minden állam erőinek teljes megfeszítésével, azon van, hogy harckészségét fokozza, azaz mennél nagyobb s mennél jobban felszerelt véderővel rendelkezék.

De az ehhez szükséges rengeteg összeget csakis gazdag ország tudja előteremteni.

Egy sűrű népességű, virágzó iparral, kereskedelemmel s a mienkénél hasonlíthatatlanul fejlettebb mezőgazdasággal bíró gazdag vezető világbirodalommal vagyunk kénytelenek mi néptelen, szegény s elmaradt ország hadügyi költségeinkben lépést tartani.

Hogy ezt azonban megtehessük s a nemzetek versenyében végleg le ne maradjunk, annak legelső előfeltétele, hogy emberanyagban el ne vérezzünk s gazdaságilag megerősödjünk.

Fejlett iparnak s intenzíven üzött mezőgazdaságnak azonban intelligens munkásokra s nagy fogyasztó közönségre van szüksége.

Tehát már ezen szempontból is a műveltség s a jólét terjedése elemi feltétele fennmaradásunknak.

De világhelyzetünknel fogva más szempontból is teljesen lehetetlen oly törekvés, amely az általános műveltség terjedését a széles néprétegektől távol akarná tartani.

Gazdasági s kulturális érintkezésben lévén a művelt nyugattal, azon alternatíva előtt állunk, hogy vagy mi leszünk ebben az országban a nyugati kultúra hordozói, amelyet így módunk van nemzeti tartalommal telítenünk

s ekkor a magyarság mint kulturvivő faktor természet-szerűleg vezető szerepét megtartja, vagy pedig mint a továbbfejlődésre képtelen fajta, a műveltség közvetítésének s az általános kulturfok emelésének szerepét átengedjük másoknak, akik evvel együtt a vezető szerepnek s politikai praeponderantiának is birtokába jutnak.

Életérdekünk mindenképen az, hogy az általános műveltséget a nép legszélesebb rétegeire minél gyorsabban kiterjesszük s egyuttal a nép jólétéhez vezető minden utat megnyissunk.

Az ország egész népességére egyaránt kiterjedő kulturmunka válik szükségessé, ha azt akarjuk, hogy az ország egész népessége egyaránt gyarapodjék anyagi s szellemi javakban s így az állam teherviselő képessége fokozódjék.

Kétségtelen, hogy ez a nép érdeke, de kétségtelen az is, hogy ez a fejlődési tendencia az uralmat kezükben tartó vezető osztályok részéről nem találkozik osztatlan jóakarattal.

De ez természetes is.

A parlamentek története tanusítja, hogy minden parlamenti reform mindenütt súlyos küzdelmek eredménye volt. Kivívása ellenállásra talált — mint a jelenlegi is nálunk — azon egyszerű oknál fogva, mert mindenütt s mindig a beati possidentesek attól tartottak, hogy ezentul nekik kevesebb jut majd a javakból is, ha a jogokban többekkel kell osztozkodniok.

Kétségtelen, hogy hatalmi küzdelem s érdekharc ez, amelyben azonban a parlament demokratizálódása felé haladó fejlődési irány egyuttal az állam megerősödését eredményezi; mert több embernek jobb megélhetést s magasabb műveltséget akar juttatni.

Miután miként az egyest, akként a népeket is az életfenntartási ösztön sarkalja, bizonyos, hogy Magyarország lakossága is azon lesz, hogy ez országban a

jobb megélhetőnek feltételeit megteremtse és pedig ha lehet a jelen állam keretei között, ha azonban ez a fejlődésük útjában állana, ugy ennek a kereteit széttörve.

Nekünk, akik a magyar állam tovább fennállását, sőt megizmosodását óhajtjuk, azon kell lennünk, hogy az állam megerősödésének, népessége kulturális s gazdasági előrehaladásának útjából minden akadályt elhárítsunk.

S ezen célunk elérése végett törvényhozásunknak — jelesen jelenleg a parlamentnek — oly reformját ajánljuk, amely abban a nép széles rétegeit is szóhoz juttatja s érdekeiket hatékony képviselőhöz segíti. Bár-milyen szempontból tekintjük a parlamentek szerepét, bizonyos s a többi államok parlamentjeinek története is tanúsítja azt, hogy mindenütt mindinkább a *nép-parlament* van kialakulóban.

A parlamentek ezen demokratizálódásának egyik kedvező eredménye az lett, hogy míg eddig a törvényhozások főleg a felsőbb osztályok érdekeit tartották szemmel, addig ujabban a közfigyelem a társadalom legszerényebb s legelhagyatottabb rétegei felé is terelődik s egy teljesen új szociálpolitikai irány van kialakulóban.

Ezen evolúciónak még csak a kezdetén vagyunk. Ma még csak azokat a lökéseket s megrázkódtatásokat érezzük, amelyeket a parlament kapuit döngető népmilliók erőfeszítése okoz.

Az állam feladata, hogy ezen megrázkódtatásokat okos megelőző politikával enyhítse s az erejük tudatában érvényesülés felé törő osztályok számára működési teret nyisson s a törvényhozás munkájánál ezen új s még kihasználatlan őserőket felhasználja s munkába fogja.

Mindezek alapján véleményünk az, hogy a parlamenti reform nálunk is csak akkor fog megfelelni a céljának, ha a választójog

I. általános.

Ez alatt azt értve, hogy a választójog semminemű *vagyon* s *adócen*zushoz kötve nincs s így *osztályprivilegium* jelleggel nem bír.

Az a körülmény, hogy valaki bizonyos minimális állami egyenes adót fizet, vagy legalább valamelyes vagyonnal bír, nem képezi egyuttal annak is a mértékét, hogy az illető politikailag érett-e.

A mai cenzusos választói jog mellett ugyanis míg egyrésztől több mint 192000 analfabéta politikai jogokkal rendelkezik, addig az *önálló* iparosoknak 64°/_o-a, azaz 161000-en felül s az önálló kereskedőknek 44°/_o-a, azaz 36000-en felül választójoggal nem bír.

Különben sem igazságos, hogy azt, aki anyagi javakkal amugy sem rendelkezik, még politikai jogaitól is megfosztjuk e miatt, ha máskülönben a szükséges kellekkel bír.

Különben is ha az állam jövedelmeinek főforrását a közvetett adók, jelesen a fogyasztási adók képezik. Ezekhez pedig mindenki, de a szegényebb néposztályok aránylag sokkal nagyobb mértékben járulnak hozzá, mint a vagyonosok.

Országgyűlési képviselőválasztáson választójoggal bírjon tehát minden *férfi*, aki életének 24. évét betöltötte; *magyar állampolgár* s *irni és olvasni* tud, minek *igazolása*ul szolgál a névjegyzékbe való felvétel.

1. Ami a *férfi* nemhez tartozást illeti, a *nők* választójogának a kérdése főleg a magasabb kulturális fokon álló népeknél aktuális, különösen mióta a nő az önálló kenyérkereseti pályákon szintén felvette a létért való küzdelmet s közvetett és közvetetlen adózásával az állam terheinek viseléséhez maga is hozzájárul.

Attól tartunk azonban, hogy nálunk az amugy is sok oldalról támasztott nehézségekkel folyó küzdelemben

a megoldandó feladatnak e problémával való komplikálása a választójogi reform mielőbbi megvalósulását csak hátráltatná.

2. Ami a betöltött 24. életévnek kikötését illeti, azt teljes joggal megkövetelhetjük akkor, amidőn fontos közjogi cselekvésről van szó s a mikor a semmivel sem fontosabb magánjogi rendelkezési képességhez is ezen kor elérése szükséges.

3. Természetes, hogy a magyar állam területén élő idegenek választójoggal nem bírnak.

4. A választójogot az gyakorolhatja, aki a választójog gyakorlásából kizárva nincs.

Kizárási okok:

a) Akik atyai hatalom, gyámság, gondnokság, vagy csőd alatt állanak s így magánjogi cselekvőképességük is korlátozva van, választójoggal nem bírnak.

Ellenben a gazdai hatalom alatt állókra (1874. XXXIII. t.-c.) e kivétel ki nem terjed s így a kereskedő-s iparossegédek, valamint a köz- s magánszolgálatban álló szolgák és cselédek, ha máskülönben egyéb feltételeknek megfelelnek, választójoggal bírnak.

Ellenben választójogot nem gyakorolhatnak (s a választók névjegyzékébe fel nem vétethetnek):

b) a közös hadsereg (hadi tengerészet) s a honvédség állományában tényleg szolgáló, vagy tényleges szolgálati ideje alatt ideiglenes szabadságra bocsátott katona (tengerész), illetőleg honvéd. Ezek közé azonban nem tartozik az, aki csak ideiglenesen van ténylegesítve (fegyvergyakorlatra, szolgálati gyakorlatra, katonai kiképzésre s kipróbálásra behíva).

c) A csendőrség személyzetének tagja.

d) Aki közsegélyben részesül, vagy a választást

közvetlenül megelőzőleg ilyenben részesült, vagy általában közjátékonyaságból él.

e) Megfontolás tárgyává teendő vajjon a *szervezetes-
rendek* tagjai gyakorolhatnak-e politikai jogokat, miután fogadalmuk révén az egyéni szabadságról lemondtak?

Politikai jogoknak csak úgy van értelmök, ha azokat szabad elhatározásból s egyedül meggyőződését követve tudja a választó gyakorolni.

Kérdés, hogy megadjuk-e a közre, más emberek, az állam sorsának alakítására való befolyáshoz a politikai jogot olyanoknak, kik *feltétlen engedelmességet* fogadva felsőbb hatóságaikkal szemben, tulajdonképen azoknak vak eszközeivé váltak.¹

f) aki ellen jogerős vádhatározat hozatott, vagy jogerős marasztaló ítélet hatálya alatt áll; továbbá akire nézve *politikai jogainak* felfüggesztését kimondó bírósági ítélet még érvényben van.

5. Az *irni-olvasni való tudásnak* kikötése -- a saját anyanyelvén -- tulajdonképen méltánytalanság *oly állam* részéről, amely maga első sorban *nem gondoskodik* arról, hogy polgárai a műveltségnek a legegyszerűbb lépcsőfokára mind feljuthassanak.

Másrésről azonban azt reméljük, hogy épp ezen minimális intellektuális cenzus sarkalni fogja egy az egyeseket, mint a különféle politikai s gazdasági szervezeteket, hogy az *irni-olvasni tudás* terjesztése révén új meg új elemeket sorozhassanak be választóik gárdájába s ily módon az analfabetizmus csökkenni fog.

A *magyarul való irni-olvasni tudást* nem követelhetjük *oly államban*, ahol a *lakosságnak majdnem a fele*, sőt egyes törvényhatóságokban 90%-a nem magyar anyanyelvű; sőt ahol maga az állam utját állja a magyarosodásnak avval, hogy a magyar nyelv terjedésének egyik:

¹ E pont a felterjesztésből kimaradt.

legfőbb eszközt, a magyar állami népiskolát, nem állítja oly mértékben a nemzetiségi vidékeken lévő községek s felekezetiek helyébe, mint a hogy az a magyar nemzeti állam kiépítése szempontjából szükséges.

A magyarul való írás-olvasás kikötése a mostani viszonyok között oly óriási jogfosztással járna, mely más anyanyelvű polgártársunknál csak jogos gyűlöletet fakasztana a magyarság ellen.

Megjegyezzük, hogy azoknak a választójogát, akik azt még a *jelenlegi törvény* alapján szereztek meg, meghagyandónak tartjuk, nehogy a választójog kiterjesztése jogfosztással járjon.

A választójog legyen

II. egyenlő.

A többes szavazati jog nem más, mint kerülő uton való kijátszása azoknak, akiknek szavazati jogot tulajdonképen nem akarunk adni.

Sokkal őszintébb eljárás, ha bizonyos szigorú feltételekhez kötjük a választói jogot s az azokkal nem bírókat kirekesztjük, mintha az állampolgárokat, akik egyenlőkép viselik az állam terheit, a jogok gyakorlásánál első-, másod- s harmadrangu polgárokká csoportosítjuk, azok legnagyobb részét degradáljuk s a társadalmat még ily módon is széttagoljuk.

Valaki vagy bir általában avval a képességgel, hogy szavazata leadásánál meggondolás vezesse, vagy sem. E tekintetben klasszifikálni s különféle rangu képességeket megállapítani nem lehet.

S miután különben is ily módon a jogegyenlőség kijátszásával törpe kisebbségek nagy többségek akarát elnyomhatják, a pluralitást semmi körülmények közt és semmiféle formájában sem javasoljuk.

A szavazás legyen

III. titkos.

A legnagyobb képmutatás a nyílt szavazás erkölcs-nemesítő s jellemfejlesztő hatásának a hangoztatása.

A nyílt szavazás arra való, hogy a szavazóra nézve az állami és társadalmi élet százféle vonatkozásaiban ránehezedő függési helyzet nyomása még az urnánál se szűnjék meg.

Legyen bár a szavazati jog a legkiterjedtebb s a legegyenlőbb, ha politikai jogainak gyakorlásakor az állampolgár minden külső befolyástól menten nem követheti egyedül saját belső meggyőződését — s ez a nyílt szavazás mellett lehetetlen — akkor nem ér az egész jog semmit; sőt rosszabb a nyílt jogtalanságnál, ahol legalább az illető nem kényszeríthető arra, hogy legjobb meggyőződése ellen adja le szavazatát.

Ha van panaszra ok a tekintetben, hogy a választók korruptak s hogy a választás ma nem más, mint vásár, ugy ezt főleg a szavazás nyilvánossága okozta.

S ha van valami, amit a legsürgősebben meg kell szüntetni, ugy ez a szavazások nyilvánosságából élőködő választási korrupció.

De ezen mentő akció legelső lépése a szavazás titkossága, amely a megvesztegetést és pressziót illuzóriussá teszi.

De ettől eltekintve, senkire sem lehet közömbös az, hogy polgártársai esetleg függő helyzetüknél fogva presszió révén, vagy pedig hitvány jellemükből folyólag a szavazatuk eladása által meggyőződésük ellen szavaznak s így a független s becsületes választókat esetleg még majorizálhatják is s így a népakaratot meghamisítják.

Ugyanezen szempontok vezetnek bennünket, amikor nem tesszük a magunkévá azt a megoldási módot sem, hogy a *városi kerületek* számára a szavazást *titkossá* tegyük ugyan, de a mellett a *vidéki (falusi)* kerületeknél a *nyilvánosságot* továbbra is fenntartsuk.

Miután ezen esetben a 332 falusi kerületben, az összességnek több mint $\frac{4}{5}$ részében, különféle illeték-telen befolyás továbbra is érvényesülhetne, ennél fogva a közakaratra e kerületekben való meghamisítása vagy elnyomása egyttal az összességnek amugy is csak $\frac{1}{5}$ részét képező városi kerületek közvéleményét is elnyomná s így az egész parlamentarizmust lényegéből kiforgatná.¹

IV. A szavazás történéjk községenkint.

A választóknak a sokszor igen messze lévő választási színhelyre való szállítása, az evvel kapcsolatos fuvardíjakkal való visszaélés s etetés-ítatás lealacsonyították a hazai választásokat s utját állták a valódi népakarat megnyilvánulásának.

A községenkint való szavazás egyrésről ezen anomáliákra szolgáltató alkalmakat redukálná jelentékenyen, másrésről pedig megkönnyitené a választónak szavazata leadását s napi munkájától nem vonná el; így tehát módot adna mindenkinek arra, hogy áldozathozása s nehézség nélkül teljesithesse polgári jogait.

Ahol azonban a községek és illetve az egy községben összeirt választók számának kicsinysége ezt indokoltá teszi, ott a *körönkint* való szavazás is lehetséges legyen.

¹ A fenti rész: „Ugyanazon szempontok vezetnek benünket . . . parlamentarizmust lényegéből kiforgatná.“ kimaradt s helyette a következő jött a felterjesztésben. Tekintve azonban azt, hogy átmenetileg az eddigi analfabeta választók is megkapják választójogukat és méltányolva a nemzetiségi és klerikális veszély tekintetében támasztott aggodalmakat, a *titkosságot egyelőre csak a városokban* ajánljuk behozatalra.

V. Mindenki gyakorolja szavazati jogát közvetlenül.

A közvetett szavazati jog a parlamentarizmusnak meghamisítása s mennél közvetettebb, azaz mennél több retortán halad keresztül az ugynevezett „ösválasztók“ akarata, annál kevésbbé fog az eredeti tartalmával meg-egyezni, sőt esetleg annak épp ellenkezőjét fejezheti ki.

Amikor népképviseletről van szó, a közvetett szavazás behozatalának semmi értelme sincs.

Ami a választói kerületek beosztását illeti, nem vagyunk semmiféle mesterkélt kerületi beosztás hívei.

A szavazati jognak ily uton való kijátszása többet árt a magyarság ügyének, mint amennyit használna, ha egyáltalán volna előnye.

A kerületek beosztásánál legfeljebb a városi kerületeket tartjuk előnyben részesítendőeknek. A városi lakosság magasabb fokú intelligenciájára való tekintettel több képviselőt juttathatnánk a városi kerületeknek, mint amennyi azokra az országos átlagszámítás szerint jutna. Aránylag kevesebb számú városi választó választhatna képviselőt, mint ahány választó ezt a vidéki kerületekben tehetné.

Éppen ellentétjeként annak, ahogyan az manapság van, amikor pl. Budapesten 10—12,000 városi polgárra jut egy képviselő, míg kulturailag elmaradt nemzetiségi fészkekben pár száz analfabéta már képviselőt küld a parlamentbe.¹

¹ „A szavazati jognak ily uton való kijátszása többet árt . . . pár száz analfabéta már képviselőt küld a parlamentbe“ kimaradt s e helyett a felterjesztésben jött. Azonban kívánatosnak és igazságosnak tartjuk, hogy *hogyan a városokból lehetőleg önálló választókerületek alkottassanak*, melyekben aránylag kevesebb számú választóra jutna egy-egy képviselő, mint az országos átlagban. Ez volna a magyarság szupremáciájának egyik garanciája. A másik pedig az, hogy miután a választókerületek teljes egyenlősége amúgy is utópia, az el nem kerülhető, de nem kirívó egyenlőtlen-*ségek a magyarság érdekét szolgálják.*

Ami pedig a választójog reformjával kapcsolatosan a **magyarság szupremáciáját** illeti, annak biztosítására oly országban, ahol a lakosoknak majdnem a fele nem magyar anyanyelvű, nem szolgálhat az elnyomás — mert ez lehetetlen is — ; hanem egyedül a megnyerés.

Hasznos, művelt s őszintén e hazához ragaszkodó munkatársainkká kell őket tennünk.

De ez csak úgy lesz lehetséges, ha minden elnyomási tendenciát mellőzünk, mert ez csak káros visszahatást szül.¹

A magyarság szupremáciájának legfőbb biztosítéka azonban — nézetünk szerint — a magyarság magasabb kulturája.

A magasabb kulturfoknak asszimiláló ereje főleg a *városokban* látszik, úgy, hogy míg a vidéken helyenkint a nemzetiségek előrenyomulnak, addig a városok magyarrá válása szembeszökő.

A magyar államnak önmaga iránti legfőbb kötelessége tehát az, hogy a választójogi reformmal kapcsolatosan a városok lakosságának az őt magasabb kulturájánál fogva joggal megillető súlyt a törvényhozásnál biztosítsa és szakítson avval az öngyilkos politikával, hogy míg holmi féltreeső nemzetiségi kis fészkekben 142, vagy hasonló kevés szavazó képviselőt választ, addig Budapest egyes kerületeiben 11—12000 több intelligens szavazóra esik csak egy-egy képviselő. S mindezt talán csak azért, hogy a magyar vidékeknek sokkal önérzetesebb s nyakasabb népét s a városoknak műveltebb s pórázon kevésbé vezethető lakosságát a nemzetiségi vidékek szegény, tudatlan s korrupt kevés szavazójával leszorítsák.

Ha a kulturailag előrehaladottabb városoknak aránylag több képviselő jutna, úgy evvel nemcsak a

¹ „Ami pedig a választójog reformjával kapcsolatosan ... csak káros visszahatást szül“ kimaradt a felterjesztésben.

magyarság ügye, de az általános kultúra is csak nyerene s a veszélyben lévő „nemzeti szupremáciát“ nem kellene mesterkéltséggel és épp ezért haszon nélküli, sőt káros eszközökkel agyon biztosítani.¹

¹ „Ha a kulturailag előrehaladott városoknak . . . káros eszközökkel agyon biztosítani. rész kimaradt a felterjesztésben.